

ILO Standartları Uygulama Komitesi'nde Yöntem Değişikliği ve Türkiye

Prof. Dr. Tankut CENTEL
Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

I. Giriş

30 Mayıs-14 Haziran 2012 tarihlerinde İsviçre'nin Cenevre kentinde toplanan 101 inci Uluslararası Çalışma Konferansı, bu yıl çok büyük gelişmelere tanık olmuştur. Gerçekten, Konferans çerçevesinde çalışmalarını yürüten ILO Standartları Uygulama Komitesi, her yıl görüşülecek üye devletlerin belirlendiği listeyi oluşturmadan bu yılki çalışmalarını tamamlamıştır.

Bu gelişme, Standartları Uygulama Komitesi'nin 1926 yılından beri devam eden denetim çalışmalarında ilk kez ortaya çıkan bir durumdur. Nitekim, şimdiye kadar işçi ve işveren sözcülerinin anlaşmasıyla ortaya çıkan bir listede, değişik üye devletler belirlenmiş ve söz konusu listede yer alan üye devletlerin hükümetleri, Komite önünde sözleşme ihlalleriyle ilgili açıklama (bir anlamda, savunma) yapmak zorunda bırakılmıştır.

Türkiye, yaklaşık son otuz yıllık süreçte, birkaç istisnai yıl dışında, sürekli denebilecek biçimde anılan listede yer almış üye devletlerden biri olmuştur. Özellikle, Türkiye'nin, 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmeleriyle ilgili olarak, sözleşme ihlalinde bulunduğu iddia edilmiştir. Böylece, Türkiye, değişik (87 veya 98 sayılı) sözleşmeler nedeniyle gündeme alınmış bulursa bile, otuz yıllık süreçte çok az, söz konusu listeden uzak kalabilmiştir. Nitekim, Türkiye, bir yıl 87 sayılı ve gelecek yılda da 98 sayılı Sözleşme ihlali iddiasıyla, uzun bir süre listede kalmış ülkelerden biri olmuştur. Böylece, her yıl belirlenen listede, çok haklı olunan durumlar olmakla birlikte, genellikle siyasal etkenlerin ağırlık kazandığı görülmüştür. Bu anlamda, sürekli listede, her yıl yaklaşık aynı üye devletler yer almış ve Türkiye de, bunlardan biri olmuştur.

Listenin önemi, uluslararası çalışma standartlarının denetimi konusunda, ortaya çıkmaktadır. Gerçekten, uluslararası çalışma sözleşmeleri onaylanmakla kalmamakta; onaylayan ülkede bunların uygulanması, daha büyük önem kazanmaktadır. Bu nedenle, aşağıda ilkin, ILO'nun standartları izleme işlevi üzerinde durulacak ve daha sonra da, bu yılki Konferans çerçevesinde ortaya çıkan gelişmeler aktarılmaya çalışılacaktır.

II. Standartların İzlenmesi ve Denetimi Usulü

1. Denetim yolları

ILO'ya üye devletlerce onaylanmış uluslararası çalışma sözleşmelerinin izlenmesi ve denetimi, esas olarak, iki yoldan gerçekleşir. Bunlardan ilki, ILO'nun kendisi tarafından harekete geçirilen denetim usulüdür. Buna göre, üye devletlerden herbiri, onayladığı sözleşmeleri yürür-

lüğe koyma konusunda aldığı önlemleri içeren yıllık bir raporu, ILO'ya göndermek zorundadır (ILO Statüsü m. 22). Rapor göndermeyecek veya eksik rapor gönderecek üye devlet hükümetleri, konferans toplantısında açıklama yapmaya çağırılır. Bu konuda, üye devletler, toplantıda eleştirilme endişesiyle, söz konusu raporları eksiksiz düzenlemeye ve yasalarını, onayladıkları sözleşme hükümleriyle uyumlu hale getirmeye çalışırlar¹.

Diğer bir izleme ve denetim sistemi ise, işçi ve işveren mesleki kuruluşları ile üye devletler tarafından gerçekleştirilir. Buna göre, onaycı üye devlet, onayladığı sözleşmenin yeterli biçimde uygulanmasını sağlamadığı gerekçesiyle, ILO'ya şikayet edilebilir. Bu durumda, üye devletten, açıklama yapması istenir (ILO Statüsü m. 24). Yapılan açıklama tatmin edici bulunmadığı takdirde ise, ilkin, bir araştırma kurulu oluşturulur. Söz konusu kurulun raporunda yer alacak önerileri, üye devletler kabul edip etmemekte serbesttir. Bu bağlamda, raporu benimsemeyecek üye devlet, uyuşmazlığı Uluslararası Adalet Divanı'nın önüne götürebilecektir (ILO Statüsü m. 29/bent 1-2). Araştırma kurulunun raporu ile Uluslararası Adalet Divanı'nın kararında gösterilecek önerilere uymayacak üye devlet ise; ILO Yönetim Kurulu'nun, Uluslararası Çalışma Konferansı'na yapacağı önlem önerileriyle karşılaşır (ILO Statüsü m. 33)².

2. Komite çalışmaları

ILO Standartları Uygulama Komitesi'nin izleme çalışmaları, görüldüğü üzere, belirtilen her iki denetim yolunu da ilgilendirmektedir. Nitekim, Komite; bir yandan, üye devletlerin raporlarını izleyip, bu yolda yapılacak üye devlet hükümetlerinin açıklamalarını dinleyip karara bağlamakta ve diğer yandan da, ILO Uzmanlar Komitesi'nin

üye devletlerin onayladıkları sözleşmelerle ilgili ihlallere yönelik yıllık raporu ışığında, oluşturulacak listeye göre, sınırlı sayıdaki üye devlet hükümet temsilcilerinin yapacakları açıklamalar doğrultusunda, bir karara varmaktadır.

ILO Standartları Uygulama Komitesi'nin çalışmalarına temel oluşturacak listenin oluşturulmasında gözönünde bulundurulacak ölçütler; yapılan uzun eleştirilerin sonucunda, Komite yürütücüleri tarafından:

- Uzmanlar Komitesi'nin açıklamalarının özelliği, özellikle Uzmanlar Komitesi Raporu'nda bir dipnotunda yer alma;

- Hükümetin yanıtlarının kalitesi ve kapsamı ya da hükümetin yanıt vermemiş olması;

- Sözleşmenin uygulanmasında ciddi ve sürekli biçimde eksikliğin olması;

- Özel bir durumun aciliyet göstermesi;

- İşçi ve işveren örgütlerinin düşünceleri;

- Özgün bir durumun özelliği;

- Konferans komitesinin daha önceki oturumlarında yapılmış görüşmeler ile alınmış kararlar, özellikle özel paragrafa alınmış olma³;

- Olayın tartışılmasının somut bir etki yaratma olasılığı;

biçiminde saptanmıştır. Ancak, ilerleme görülen ülkelerin de, 2006 ile 2007 ve 2008 yıllarında olduğu üzere, listeye alınmaları mümkündür⁴.

Bu yıl da, olası ülkelerle ilgili olarak, geçici liste hazırlığı yapılmıştır. Söz konusu liste, 49 üye devleti kapsamakta ve Türkiye, 87 sayılı Sözleşme'nin ihlali nedeniyle, anılan listede yer almaktadır⁵. Komite'nin, doğal olarak, münferit ülke görüşmelerine ayrılan zaman içinde, 49 üye devleti ele alması mümkün değildir. Bunun yerine, her yıl 20-25 üye devlete ilişkin ihlal iddialarının görüşülmesi, olağan uygulama halini almıştır.

III. Uzmanlar Komitesi'ne Yöneltilen Eleştiri

1. Standartları Uygulama Komitesi'ndeki görüşmeler

Kısa adıyla Uzmanlar Komitesi olarak bilinen Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Uygulamasına İlişkin Uzmanlar Komitesi'nin, bu yılki uluslararası çalışma konferansı için hazırladığı özel inceleme raporunun (survey) konusu, çalışma sırasındaki haklara ilişkin temel sözleşmelere ayrılmıştır⁶. Bu bağlamda, Uzmanlar Komitesi'nin, söz konusu inceleme raporunun 87 sayılı Sözleşme'ye ayrılan bölümünde grev hakkına yer vermiş bulunması, Konferansın işveren kanadının itiraz etmesine yol açmıştır. Nitekim, işveren grubunun başkanı; Genel Kurul önünde yaptığı konuşmada, grev hakkının bütünüyle tanıdıkları bir hak olduğunu, ancak söz konusu hakkı yorumlama ve kapsamını belirleme yetkisinin Uzmanlar Komitesi'ne ait olmadığını belirtmiştir⁷.

Daha sonra, Standartları Uygulama Komitesi'nin işveren grubu; grev hakkının 87 sayılı Sözleşme kapsamında düzenlenmediğini ileri sürerek, 87 sayılı Sözleşme kapsamında listeye alınacak üye devletler bakımından grev hakkı uygulamaları sorgulanacak olduğunda, buna karşı çıkacaklarını ve işçi grubuyla böyle bir listenin düzenlenmesinde mutabakatın olmayacağını belirtmiştir⁸. İşçi grubu ise, işveren grubunun bu düşüncesine katılmamış ve görüşülecek ülke listesinin oluşturulamayışı konusunda, işveren grubunu suçlamıştır⁹.

Üye devlet hükümet temsilcileri; genel olarak, derin üzüntü ve düş kırıklıklarını açıklamakla birlikte, karar sürecine dahil olmadıkları harici konulardaki bir liste üzerinde anlaşma

yapmanın işçi ve işveren üyeler için uygun olmayacağı görüşünü dile getirmiştir. Bu anlamda, hükümetler kesiminin söz konusu tutumunun “işverenlerle dayanışma sergileme”¹⁰ olarak nitelendirilişi, doğru ve yerinde değildir. Nitekim, liste sonucu görülecek olan, üye devlet uygulamaları ve açıklama yapmak zorunda bulunan da, hükümet temsilcileridir. Bu yüzdendir ki; görülecek üye devlet listesi, hükümet temsilcilerinin dışında, işçi ve işveren gruplarının muhtabakatıyla oluşmaktadır.

2. Grev hakkı konusundaki savların değerlendirilmesi

Konferans'ın işveren kanadı, 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmeleri ile grev hakkı konusundaki görüşlerini, esas olarak, anılan sözleşmelerin grev hakkını kapsamadığı ve anılan sözleşmeleri yorumlama yetkisinin de, ILO Uzmanlar Komitesi'ne ait olmayıp, bu konuda tek yetkili organın Uluslararası Adalet Divanı olduğu noktalarına dayandırmıştır.

Gerçekten, 87 ve 98 sayılı Sözleşme metinlerine bakıldığında, grev sözcüğünün bu metinlerde geçmediği görülür. Ancak, ILO Uzmanlar Komitesi; grev hakkının, 87 sayılı Sözleşme'nin üçüncü maddesine dayandığı noktasından hareket ederek, grev hakkına ilişkin açıklamalarda bulunmakta ve 87 ile 98 sayılı sözleşmelere ilişkin gözlemlerinde, değişik ülkelerin grev uygulamalarına bakarak, grev hakkı ihlallerinin varlığını tespiti çalışmaktadır. Nitekim, ILO Uzmanlar Komitesi'nin; bu yılki özel inceleme raporuna gelinceye kadar, ilk kez 1959 ve daha sonra 1973, 1983 ve 1994 yıllarında olmak üzere, değişik tarihlerdeki özel inceleme raporlarında, anılan sözleşmeler kapsamında grev hakkına değindiği görülmektedir.

Böylesi bir yorum temelinde ILO Uzmanlar

Komitesi; 87 ile 98 sayılı sayılı sözleşmelere ilişkin gözlemlerinde, değişik üye devletlerin grev uygulamalarına bakarak, grev hakkı ihlallerinin varlığını tespiti çalışmaktadır. Bu bağlamda, ILO Uzmanlar Komitesi; ulusal düzenlemelerin veya uygulamaların grev eylemini kısıtladığına ilişkin olarak incelediği tüm olayların yaklaşık % 90 ila 98'inde, grev hakkı üzerindeki kısıtlamaların (de facto veya de jure olsun) Sözleşme'yle uyumlu olmadığına karar vermek¹¹ suretiyle, grev hakkının 87 ve 98 sayılı sözleşmelerin ayrılmaz bir parçasını oluşturması esasını benimsemiştir.

Konferans'ın işçi kanadı da, ILO Uzmanlar Komitesi'nin görüşüne katılmakta ve grev hakkının 87 sayılı Sözleşme'den türediğini kabul etmektedir. Yine, işçi kanadına göre; ILO Uzmanlar Komitesi, kesin kararlar veren ve görüşlerine Uluslararası Adalet Divanı'nca karşı çıkılıp yalanan bir organ değildir¹².

Tüm bu grev hakkına ilişkin gelişmeler değerlendirilecek olduğunda; grev hakkının, birçok uluslararası metin ve hatta anayasalar tarafından bir temel insan hakkı olarak benimsenmekle birlikte, 87 sayılı Sözleşme metninde yer almadığı söylenecektir. Bu durum, grev hakkının yadsınması (inkarı) anlamını, kesinlikle taşımamaktadır.

ILO Uzmanlar Komitesi'nin yorum yapma (açıklama) yetkisine gelince; sadece Uluslararası Adalet Divanı, ILO Statüsü'nün 37 nci maddesi uyarınca, uluslararası çalışma sözleşmelerine kesin yorum getirebilir. Bu anlamda, ILO Uzmanlar Komitesi'nin, raporlarında ihlallerle ilgili ölçüt koyma ve geliştirme veya içtihat hukuku yaratma ya da sözleşme metinlerinde yer almayan bir hakkı temel hak olarak değerlendirme gibi bir yetkisinin olmadığı görülmektedir.

3. Standartları İzleme Komitesi'nin nihai kararı

Standartları İzleme Komitesi; görüşülecek üye devletleri belirleyecek listenin oluşturulmaması üzerine, ne yapılacağı ve Komite'nin gözlem işlevinin nasıl sürdürüleceği konusunda, tereddüde düşmüştür. Nitekim, Komite'nin yeni çalışma yöntemlerinin belirlenmesi konusunda, bizzat kendisinin böyle bir çalışma içine girmesi mi yoksa konuyu ILO Yönetim Kurulu'na aktarması mı gerekeceği hakkında, değişik görüşler ortaya atılmıştır.

Bunun üzerine, Hukuk Danışmanı'ndan görüş istenmiştir. Konuya ilişkin olarak Hukuk Danışmanı, iki değişik yolun izlenebileceğini belirtmiştir. Hukuk Danışmanı'na göre izlenecek yollardan biri; Standartları Uygulama Komitesi raporunda özel bir bölüm oluşturulup, bu bölümde yapılan görüşmeler ile beliren değişik görüşlere yer verilmesidir. Bu takdirde, söz konusu özel bölümün, acil uygun önlemler alınması için ILO Yönetim Kurulu'na iletilmesi ILO Genel Müdürü'nden istenmek üzere, Genel Kurul (Konferans) onayına sunulması gerekecektir. Diğer yol ise; Komite üyelerinin hazırlanacak raporla birlikte ortaya atılan değişik görüşler ile oluşan sorunları ve Konferans Komitesi'nin çalışma yöntemlerinin işlerliğinin gözden geçirilmesini yansıtacak bir önerge (resolution) teklifinin Genel Kurul (Konferans) onayına sunulmasıdır. Bu bağlamda, ILO Yönetim Kurulu; söz konusu önergeyle, konuyu acil olarak görüşmeye davet edilebilecektir¹³.

Üçlü danışma ve görüşmeler sonucunda, Standartları Uygulama Komitesi; aldığı kararla, ILO Uzmanlar Komitesi'nin raporlarıyla ilişkili olarak Komite işleyişine ilişkin değişik görüşlerin ifade edildiğini belirtip, Genel Kurul'a (Konferans'a)

- ILO Genel Müdürü'nden söz konusu görüşleri ILO Yönetim Kurulu'na aktarmasını istemeyi;

- ILO Yönetim Kurulu'nu, Kasım 2012 tarihindeki toplantısı öncesinde yapılacak resmi olmayan üçlü danışma görüşmeleri yoluyla, acilen gereken uygun önlemleri almaya davet etmeyi;

- Geçici listede yer alan üye devlet hükümetlerinin, gelecek toplantısında görüşülmek üzere ILO Uzmanlar Komitesi'ne, bir rapor yollamalarını;

tavsiye etmeyi kabul etmiştir¹⁴. Buna göre, Komite'nin gelecek dönemdeki çalışma yöntemlerinin, gelecek Kasım ayındaki ILO Yönetim Kurulu toplantısında resmen belirlenmesi söz konusu olacaktır. Bu bağlamda, Türkiye'nin; halen ILO Yönetim Kurulu'nda asil üyeliğe sahip bulunmadığı için, ancak belirtilen tarihe kadar yapılacak üçlü danışma görüşmelerinde etkili olması düşünülebilecektir.

IV. Liste Yokluğu Karşısında Türkiye'nin Geleceği

1. Uzmanlar Komitesi Raporu ve Türkiye

Türkiye, bu yıl 87 sayılı Sözleşme'yi ihlal ettiği iddiasıyla, geçici listeye alınmış üye devletler arasında yer almıştır. Nitekim, ILO Uzmanlar Komitesi'nin 2012 yılı gözlem raporunun, 87 sayılı Sözleşme konusunda, Türkiye'ye ilişkin bölümünde; sendikacıların bireysel özgürlüklerine yapılan müdahalelerden ve 2821 ile 2822 ve 4688 sayılı Yasaların değiştirilmesi gereğinden söz edildikten sonra, ayrıntılı bir biçimde "grev hakkına ilişkin kısıtlamalar"a değinilmektedir. Söz konusu gözlemlerin gerçek ve haklı olup olmadıkları tartışması biryana bırakılacak olduğunda, bunların doğrudan doğruya Türkiye'deki

grev hakkındaki mevzuat ile uygulamada grev hakkının kullanılmasına yöneldiği görülmektedir. Bu anlamda, grev hakkının 87 sayılı Sözleşme kapsamında olup olmadığı ve de Uzmanlar Komitesi'nin gözlem raporunda grev hakkını ilgilendiren uygulamaya anılan sözleşme çerçevesinde yer verip veremeyeceği tartışmasının, Türkiye'yi ilgilendirmeyeceği söylenemez.

Nitekim, Uzmanlar Komitesi; grev hakkı konusunda, grev yasaklarında zorunlu tahkimi öngören düzenlemenin (TİSGLK. m. 52) değiştirilmesini, grev ilanından önce geçmesi gereken bekleme süresinin kısaltılmasını, işçi ve işveren sendikalarının asgari hizmetlerin belirlenmesine katılmasının sağlanmasını ve anlaşmaya varılmadığı takdirde sorunun bağımsız bir kurum tarafından çözümlenmesini, grev gözcülüğü üzerindeki ciddi sınırlamaların kaldırılmasını ve nihayet, barışçıl bir grev yürüten işçiye yönelik olarak, grev sırasında kişilere veya mülke yönelik şiddet ya da haklara yönelik diğer ciddi ihlaller hariç olmak üzere, herhangi bir cezanın uygulanmamasını öngörmektedir¹⁵. Bu bağlamda, sendika özgürlüğünü ve örgütlenme hakkını koruyan 87 sayılı Sözleşme'nin, greve ilişkin belirtilen uygulamaları da kapsayıp kapsamadığı ise, tartışmaya yol açabilecek niteliktedir.

2. Türk hükümet temsilcilerinin tutumu

Standartları Uygulama Komitesi'nin bu yılki grev hakkına ve Uzmanlar Komitesi'nin yetkisine ilişkin tartışmada, Türk hükümet temsilcilerinin herhangi bir tavır almadıkları, bir anlamda suskun kalıp ilgi duymadıkları söylenmelidir. Oysa ki; Türkiye, yıllar boyunca hep 87 sayılı Sözleşme'nin ihlali çerçevesinde, grev hakkı kısıtlamaları iddiasıyla, Komite gündeminden eksik olmamış ve Türk hükümet temsilcileri de, zaman zaman yersiz yere suçlanıp, açıklama

yapmak zorunda bırakılmışlardır. Nitekim, Türk hükümet temsilcileri, yıllardır hep anlaşılama maktan ya da ülkemizi anlatamamaktan yakınmışlardır. Bu bağlamda, başkasını dinlemeyenin, başkasından kendisini anlamasını beklemeye hakkı olmasa gerektir.

Gerçekten, Türk hükümet temsilcilerinin, yıllar boyu işveren grubunun 87 sayılı Sözleşme çerçevesinde grev hakkına ilişkin itirazlarına kattıkları ve bunu hukuki dayanak olarak kullanmalarına tanık olunmamıştır. Bu anlamda, Türk hükümet kesiminin, 87 sayılı Sözleşme'nin kapsamı konusunda, yeterince bilinçli davrandıkları söylenemez.

3. Toplu iş ilişkileri alanındaki gelişmeler

Türkiye, ILO'ya bulunduğu taahhütler çerçevesinde ve ILO standartlarıyla uyum sağlamak üzere, "Toplu İş İlişkileri Yasa Tasarısı" nı sosyal diyalog içinde oluşturmuş ve TBMM'ne sunmuştur. Söz konusu yasa tasarısının yasalaşmasıyla birlikte, 2821 ve 2822 sayılı Yasalar tek bir metin içinde toplanacaktır. Böylece, grev hakkı uygulamasına ilişkin düzenlemeler, sendika özgürlüğünün varlığı ve güvence altına alınmasına ait düzenlemelerle birlikte ele alınmış olacaktır.

Söz konusu gelişme; toplu iş mevzuatının birleştirilmesi açısından olumlu bir adım olmasına karşın, ileride 87 sayılı Sözleşme konusunda Türkiye'nin görüşülmesi (gündeme alınması) bakımından, sözleşme ihlali iddialarına daha geniş bir tartışma ortamını sağlayacak niteliktedir. Nitekim, sözleşme ihlali iddiasında bulunacak olan çevreler; müstakbel Toplu İş İlişkileri Yasası sendika özgürlüğü ve örgütlenme hakkının korunması bakımından uyumlu olsa dahi, bu kez anılan yasanın salt greve ilişkin hükümlerini dayanak yapmak suretiyle, söz konusu yasanın

87 sayılı Sözleşme'yle uyumlu olmadığını ileri sürebileceklerdir.

Sonsöz

Uluslararası Çalışma Örgütü, öteden beri yapılan görüşmelerin ışığında, yeni bir yapılanma süreci içine girmiştir. Söz konusu süreçte ilk evreyi, Standartları Uygulama Komitesi'nde başlatılan reform girişiminin, söz konusu sürecin ilk evresini oluşturacağı anlaşılmaktadır. Gerçekten, ILO'da 1926 yılından beri ilk kez bu yıl yaşanan gelişmeler, önemli adımların atılmasını sağlayabilecek niteliktedir. Bu anlamda, gözler, Kasım 2012 tarihinde yapılacak ILO Yönetim Kurulu Toplantısı'na odaklanmış durumdadır.

Yaşanan gelişmelerin, AB içindeki grev tartışmalarının ve özellikle AB üyesi Yunanistan'da ortaya çıkan grev hareketlerinin ertesine rastlayışını, basit bir rastlantı olarak değerlendirmek gerekir. Sonra, yeni ILO Genel Müdürü Guy Ryder'in, işçi sendikacılığında gelen bir kişi olarak, önümüzdeki ILO Yönetim Kurulu Toplantısı öncesinde göreve yeni başlayacak olması da, aynı bağlamda değerlendirilmelidir. Çünkü, bu yılki gelişmeleri tetikleyen işveren kesimi, uzun yıllardan beri aynı savları ileri sürmüştür. Bunun gibi, ILO Uzmanlar Komitesi de; 1959 yılı gibi uzun yıllardan beri süregelen süreçte, grev hakkını 87 sayılı Sözleşme kapsamında gören özel inceleme raporu açıklamalarına yer vermiş durumdadır. Ne olmuştur da, işveren kesiminin itirazları, ancak bu yıl dikkate alınabilmiştir? Bu anlamda, liste oluşturulmamasını, ILO Standartları Uygulama Komitesi'nin ILO Uzmanlar Komitesi'yle hesaplaşması çerçevesinde, işçi sendikacılığında gelen yeni ILO Genel Müdürü'ne verilmiş bir gözdağı olarak algılamak mümkündür.

Diğer yandan, ILO'daki son gelişmeleri en iyi biçimde değerlendirmesi gereken üye devletlerden biri de, Türkiye'dir. Çünkü, Türkiye; uzun yıllar sürekli listede yer alıp, grev hakkına ilişkin düzenlemeleri ile uygulamaları eleştirilen ülkelerden birisidir. Ancak, Türkiye'nin şimdiye kadarki hükümet temsilcileri, nedense, görüşmelerde işveren sözcüsünün grev hakkının 87 sayılı Sözleşme'ye dahil olmadığına ilişkin itirazından yararlanmasını bilememiştir. Bu bağlamda, geçmişteki atılmış yanlış adımlardan ders alınıp, bundan sonra daha doğru bir stratejinin çizilmesi, Türk hükümet temsilcilerini önümüzdeki dönemde bekleyen görevler içindedir.

DİPNOTLAR

- 1 Turhan Esener, Uluslararası İş Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (yay.), Profesör Dr. H. C. Oğuzoğlu'na Armağan, Ankara 1972, 615.
- 2 Tankut Centel, İş Hukuku I, Bireysel İş Hukuku, İstanbul 1994, 36.
- 3 "Özel paragrafa alınma", Türk kamuoyunca "kara listeye alınma" olarak adlandırılan durumdur.
- 4 ILC, 101st Session (2012), Provisional Record, 19 Part I/64.
- 5 Ibid., I/72-73.
- 6 ILC, General Survey on the fundamental Conventions concerning rights at work in light of the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization, Giving globalization a human face, Report III (Part 1B), 101st session, Cenevre 2012.
- 7 ILC, 101st Session (2012), Provisional Record, 7/6-7.
- 8 ILC, 101st Session (2012), Provisional Record, 19 Part I/35-36 k. no. 149.
- 9 ILC, 101st Session (2012), Provisional Record, 7/7-8.
- 10 ILO tarihinde bir ilk, 10.6.2012 günlü Cumhuriyet, 6.
- 11 Alfred Wisskirchen, The standard-setting and monitoring activity of the ILO, International Law Review 144, 3 (2005), 283.
- 12 ILC, 101st session, Committee on the Application of Standards, C.APP./D.8(Rev.), 3
- 13 ILC, 101st Session (2012), Provisional Record, 19 Part I/45 k. no. 193.
- 14 ILC, 101st Session (2012), Provisional Record, 19 Part I/48-49 ve 51-52 k. no. 207, 216 ve 224.
- 15 ILC, 101/III1A, 229-230.